

CARTA OBERTA A MARIA ÀNGELS ANGLADA

MARIA MERCÈ MIRÓ

Ara que començo a escriure aquestes ratlles només puc pensar en el darrer dia que ens vam veure –aquella tarda de l'últim febrer. En la cadència dels versos del poeta armení Varudjian, en el llibre de contes que havies tot just acabat, *Nit de 1911*. «T'agradarà, em sembla. Hi ha aquell sobre Kavafis, el de Marc Antoni» –em vas dir. Era cap al tard, a Vic, a casa de la teva mare. Vam parlar de Verdaguier, i com sempre vas interessar-te per les meves coses –l'antologia barroca, la reedició de *La Plana de Verdaguier*. Encara em vas parlar de l'Arnau: «Tan preciós», vas dir.

Jo no sabia que era l'última vegada. Mai no se sap.
Contemplo els teus llibres, tots dedicats, les cartes, les fotografies...
Tantes hores compartides, tants somnis, tants records!

* * *

Encara et puc veure a ingrés de batxillerat, amb un jersei blau clar amb petits dibuixos, cordat al davant, amb els rínxols emmarcant la cara tan infantil, en aquell pupitre de la sala d'estudi del col·legi: a la dreta el quadre amb sant Tomàs, al fons els dos balcons sobre el pati, al costat la galeria que donava a l'hort i a les muntanyes, al davant la pissarra gran i la llibreria. Tres rengles de pupitres.

A quart curs –a tretze o catorze anys–, a les hores d'estudi, de sis a vuit –te'n recordes?, sèiem al rengle del mig i al centre gairebé de l'aula. Hi vam seure durant tres cursos, fins a final de batxillerat. Traduíem Ciceró a les classes de llatí i Xenofont, a les de grec, primer amb Joan Petit i després amb Joan Bastardes.

Escrivíem poesia: versos, proses poètiques, inventàvem comèdies, ideàvem fantàstics pseudònims. Ah!, els mites grecs! Del diccionari van sortir els primers noms dels déus, les muses, les gràcies: una ironia copsada potser dels nostres professors de clàssiques ens preservava de la presumpció: jugant a la paròdia ens adjudicàvem noms grecs: Hera, Artemisa, Persèfone... I gairebé simultàniament

vam conèixer els petits herois de literatures estrangeres: Tom Sawyer i Mowgli, sobretot.

Quan, tot just l'any passat, vas presentar la meua antologia de Verdaguer vaig recordar aquell llunyà certamen de Folgueroles, com escrivíem a contracorrent poesies en català i llegíem Verdaguer en temps adversos a la nostra llengua. Aleshores va néixer la glossa a la poesia que encapçala *Pàtria*:

«Vostre blau mantell és gran,
és més gran que l'estelada»...

que et va valdre un primer premi, i que a mi m'agradava tant.

Ara et veig al jardí silent, un pic ombrívol, de casa teva, al carrer de la Riera, a la galeria, llegint, parlant, rient. Al dessota passa la teva àvia que cuida uns pollets grocs i menuts, i els teus germans que xisclen com les orenetes vora la paret coberta d'heura. I són els records menuts, ínfims, com el del dia que em vas dir que s'havia mort un dels pollets, els que em vénen a la memòria com clixés impertorbables.

Veig els jocs al pati del col·legi, les companyes, les excursions –aquella vegada al castell de Gurb, i l'altra a Solsona amb el doctor Junyent i el doctor Camil Riera–, les festes de Sant Tomàs amb els certàmens literaris –el doctor Junyent de mantenidor. Els premis, algun cop compartits. Les hores de lectura de poesia catalana: Verdaguer, Sagarra i després Carles Riba. I els jocs de memòria. Perquè tenies una memòria fotogràfica prodigiosa. Eres molt alegre, sempre ho has estat; una mica burleta inventaves facècies i acudits.

Quan va néixer la Susanna i em vas venir a veure, t'acabaven de donar el premi extraordinari de final de carrera. Havies estudiat Clàssiques, és clar, i em vas contar que tornaves d'una excursió al Montseny i que gairebé us havíeu perdut. Me'n recordo com si fos ara: havies canviat una mica, no massa. La mateixa lluíssor als ulls intel·ligents i vius, la mateixa veu suau, la mateixa actitud enjogassada...

Sempre vas escriure. Havies nascut poeta, encara que no vas publicar fins anys més tard quan ja al costat d'en Jordi Geli i a l'altra Plana havies vist créixer les teves filles «com tres àlbers». *Les closes* van ser tota una revelació per als que no sabien res de la teva escriptura neta, acurada, precisa, amb aquell lirisme contingut. «Vaig començar escrivint una poesia –em vas dir– però la història em demanava un format més extens, una novel·la.»

Et va agradar la glossa d'un vers de Riba que vaig dedicar-te aleshores

«Tot neix, i tot pot néixer encara
del mot que guardava el silenci...»

era el que sentíem, el que havíem compartit durant temps foscos, de lectures amagades.

I van néixer altres llibres –poesia, novel·la, assaig. A vegades em deies: «Tu ets a tal o tal llibre». Amb el meu nom o amb algun d'aquells pseudònims grecs que ens havia plagut inventar.

Maria Àngels Anglada.

(Fotografia Jordi Puig - *El 9 Nou.*)

També vas voler que et presentés tres de les teves novel·les, a Vic: *Les closes*, *L'agent del rei* i *Quadern d'Aram*. De tant en tant venies a Vic i parlàvem –com enyoraré les teves converses!– d'Ismail Kadaré i l'èpica albanesa, de la poesia armènia de Varudjan que el darrer estiu em vas mostrar classificada ja per temes, de Francesc Fontanella i la poesia del barroc català, de la renaixença vigatana (aquella pel·lícula antiga passada a cinta de vídeo que vam posar la darrera tarda!), de l'estat de la novel·la actual...

Et plaïa sobretot recordar el viatge que vam fer a Terra Santa amb una colla de bons amics, l'any 1995. En vas escriure un diari: Jerusalem, Jericó, Cafarnaüm, el llac de Tiberiades, Massada, la mar Morta... I la visita al Memorial Yed Vassem, on vas depositar com una ofrena el teu llibre sobre el genocidi jueu: *El violt d'Auschwitz*.

Ara miro els teus llibres –no és d'ells que vull parlar, ja ho faré algun dia–, ara, és temps d'amistat, de confidències.

Els anys havien passat, tot de sobte, però tant li feia: jo et veia com aquella nena d'ulls oberts, nets, intel·ligentíssims, la meua burleta companya d'obsessions literàries. Ara, res no serà igual. Te n'has anat sense fer soroll, en un dia únic, fet a posta per als poetes.

Maria Àngels: gràcies pels teus llibres. Gràcies per la teva inapreciable amistat.

Vic, 9 de juny de 1999.